

Handläggare
Camilla Jönsson
Robert Wälikangas
kansli@ssnf.org

Näringsdepartementet
*samråd om statligt stöd till
bredband*
n.statsstod@regeringskansliet.se

Yttrande gällande samråd om statligt stöd till bredband

Svenska Stadsnätetsföreningen är en bransch- och intresseorganisation som representerar stadsnät i 200 kommuner. Stadsnäten är nätägare av en fiberbaserad IT-infrastruktur och säljer grossistprodukter till både operatörer och tjänsteleverantörer. Stadsnäten ägs till största del av kommunerna som tidigt började bygga ut det svenska bredbandsnätet. Föreningen företräder en majoritet av de aktörer som aktivt investerar i ny modern infrastruktur för bredband i Sverige.

Stadsnätetsföreningen verkar för öppna stadsnät, en modell som har varit mycket framgångsrik. Modellen öppna nät innebär att stadsnätet bär ansvaret för det öppna nätet och samtidigt möjliggör att alla aktörer kan erbjuda sina tjänster i nätet genom lika och icke-diskriminerande villkor, varvid en sund prissättning och konkurrens i nätet säkerställs.

Stadsnätetsföreningen tackar för möjligheten att få svara på Näringsdepartementets samråd och vill inledningsvis ge en överblick av bredbandsutbyggnaden i Sverige för att klargöra vart vi står i dag och vilka utmaningar vi har framför oss. Särskilt med beaktande av den nya fas som vi är i avseende den fortsatta bredbandsutbyggnaden, som kännetecknas av andra marknadsförutsättningar, ökat fokus på driftsäkerhet och kapacitetsökning till följd av den tekniska utvecklingen.

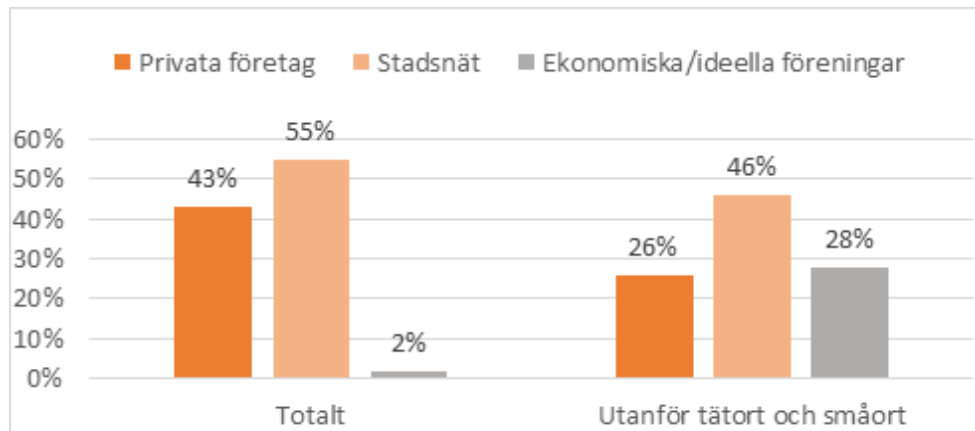
Fiberutbyggnaden i Sverige

Sverige är det storleksmässigt femte största landet i Europa, men har endast en befolkning på drygt 10 miljoner invånare. Befolkningstätheten är således låg med endast 21 invånare per km², vilket innebär att Sverige ligger på 158:e plats i en internationell jämförelse. Stor del av Sverige består följaktligen, enligt EU:s definition, av "extrem glesbygd". Trots detta har en relativt stor andel av hushåll och företag tillgång till fiber. Sveriges framgångsrecept är våra bredbandssatsningar på lokal nivå.

Stadsnäten var tidiga med att bygga ut fibernät i sina respektive kommuner och utbyggnaden har skett genom lokala, målmedvetna och framförallt långsiktiga investeringar. De kommunala stadsnäten finns i dag i hela landet och har genom sitt arbete lagt grunden för en fiberinfrastruktur i Sverige som inneburit konkurrens på flera nivåer, genom att erbjuda öppna nät på både infrastruktur- och tjänstenivå.

Stadsnäten har således betydelse för nuvarande bredbandsmål, inte minst för vår utbyggnad på landsbygden, genom många kommunala stadsnät som verkar på lokal nivå och därigenom kompletterar de fåtal större nationella aktörer som finns på bredbandsmarknaden. Studerar man utbyggnaden på landsbygden är det stadsnäten tillsammans som byggt mest i hela Sverige.

Figur 1 Nätägare på den svenska marknaden, 1 oktober 2019.

Källa: PTS Rapport PTS-ER-2020-17.

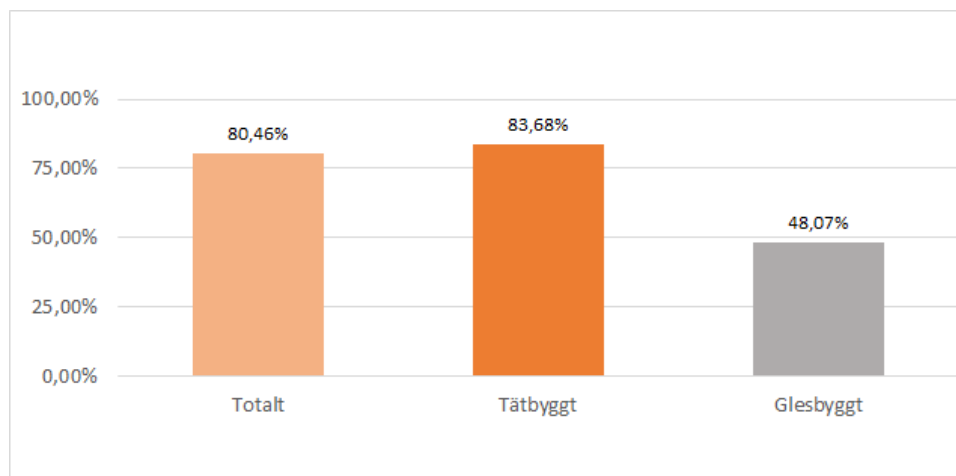
Fiberföreningar äger 28 procent av glesbygdens nät. Dessa är lokala byanät har i många fall startats av frivilligt engagerade som ibland också fått stöd från ett stadsnät eller en privat aktör.

Fiber på glesbygden

Stödmedel har delats ut till alla olika typer av aktörer såsom stadsnät, privata aktörer och byanät. Detta under en tid då nätoperatörerna befunnit sig i en expansionsfas med höga investeringsmål. De stödmedel som betalats ut har inte trängt undan kommersiella investeringar till bredband i Sveriges landsbygdsområden, tvärtom har det bidragit till en expansiv bredbandsutbyggnad.

Enligt PTS statistik har drygt 80 procent av hushållen i Sverige fiber. Tack vare stöd till marknadens aktörer tillsammans med engagerade byanät har Sverige lyckats förse hälften av hushållen på glesbygden med fiber.

Figur 2 Andel med tillgång till fast bredband via fiber eller fiber-LAN, 1 oktober 2019.

Källa: PTS Rapport PTS-ER-2020-17.

Effekt av stöden i Sverige

Bredbandsstöden Sverige har lett till att fler företag och hushåll får tillgång till eller ökad möjlighet att ansluta sig till ett fibernät på landsbygden. Anslutning som möjliggjort en internettillgång med högre

kapacitet i termer överföringshastighet, stabilitet, redundans och som innebär att företaget eller konsumenten fått en tillförlitlig bredbandsanslutning.

Intresset för bredbandsutbyggnad på landsbygden från bredbandsaktörerna under stödperioden har också varit hög och stödet har nyttjats av alla aktörer på marknaden såsom byanät, stadsnät och privata aktörer.

Regelverket behöver uppdateras

Stadsnätetsföreningen är fortsatt positiv till möjligheten till statsstöd för bredbandsutbyggnaden, vilket varit en helt nödvändig förutsättning för den positiva utveckling som varit. I dagsläget har dock knappt hälften av hushåll och företag på landsbygden fiber. Den fortsatta utbyggnaden står inför nya utmaningar.

Detta beror på att vi i Sverige har kommit in i en ny fas där bredbandsutbyggnaden till viss del ändrar karaktär. I takt med att allt glesare bebyggda områden ansluts ökar kostnaderna per hushåll och företag närmast exponentiellt, något PTS konstaterat i sin rapport *Uppföljning av regeringens bredbandsstrategi 2019*. De hushåll och företag som är kvar att bygga ut till är inte kommersiellt intressanta för aktörerna. Utbyggnad kräver engagemang, samverkan, investeringar och stödmedel för att få till en utbyggnad på landsbygden.

Mot den bakgrunden kan Stadsnätetsföreningen konstatera att EU:s riktlinjer för tillämpningen av reglerna för statligt stöd för bredbandsutbyggnaden har varit bra, men att riktlinjerna inför den här fasen där utbyggnaden når ännu mer glesbygd kan behöva justeras.

Sverige är mitt inne i ett teknikskifte. Sedan flera år tillbaka avvecklas det gamla kopparnätet och monteras ned. Den optiska fibern är en del av teknikskiftet som ersätter det äldre kopparnätet. Utan bredbands-stöd riskerar landsbygdsområden att bli utan ersättningsnät för fast telefoni och bredband när kopparnätet monteras ned. Stödmedel har varit effektiva i att uppnå det kvantitativa bredbandsmålet i Sverige och möjliggjort en fortsatt fast internettillgång för dem vars kopparnät avvecklats. På längre sikt innebär stöden att landsbygdsområden kan följa med i teknikutvecklingen på samma villkor som andra områden.

Teknikutvecklingen kommer att kräva högre kapacitet på nästa generations accessnät (NGA-nät), nuvarande rekommendation om 30 Mbps respektive 100 Mbps, bedöms inte räcka för framtidens tjänster. EU:s strategi för en digital inre marknad - mot ett europeiskt gigabitsamhälle betonas vikten av nät med mycket hög kapacitet, där avancerad anslutning är en grundläggande byggsten för den digitala omvandlingen och som möjliggör en hållbar framtid. Ett av målen för gigabitsamhället är att *Alla europeiska hushåll bör ha tillgång till 100 Mbps-anslutningar till 2025, med möjlighet att uppgradera dessa nät för att nå mycket högre hastigheter.* EU:s riktlinjer bör inriktas och möjliggöra stadstöd för en kapacitetsökning och robusthetsäkrande åtgärder i nuvarande nät. BERECs tar fram riktlinjer¹ för de kriterier som ett nät ska uppfylla för att betraktas som ett nät med mycket hög kapacitet (VHCN). Det arbetet bör ligga till grund för det fortsatta arbetet när det gäller att bestämma vilka behov som finns för framtidens tjänster. Sverige har sedan länge valt att satsa på fiber, vilken klassas som framtidsäker teknik. Och stöden har i majoriteten av fallen hittills gått till fiberutbyggnad vilket också framtidssäkrat

¹ BEREC adopts Guidelines on Very High Capacity Networks and launches Work Programme 2021 for public consultation. BoR (20) 182

glesbygden. Det är viktigt att bredbandsstöden i lands-bygdsprogrammet och regionalfondsprogrammen är avsedda att stödja utbyggnaden av framtidens NGA-nät.

Olika infrastrukturer som medger hög kapacitet. Investeringen i digital infrastruktur med hög överföringskapacitet måste vara framtidsäker och kan bestå av både fiber och radiobaserat nät med högkvalitet (en trådlösanslutning). För att nå alla i Sverige med bredband kommer det att krävas kombinationer av infrastrukturer såsom fiber och radiobaserade nät som klarar hög kapacitet. Även här bör man studera det arbete som Berec gjort med sina riktlinjer när det gäller nät med hög kapacitet (VHCN).

Kvalitén på näten är av största vikt. I och med att samhällets digitala beroende ökar så växer även kraven på ett robust samhälle. Det innebär att driftsäkerhet och robusthet är viktiga aspekter för att kunna garantera ett fungerande lokalsamhälle även om de digitala systemen utsätts för allvarliga störningar. De nät som ligger på landsbygden ska inte ha lägre krav på robusthet och driftsäkerhet än de nät som finns i tätorter. När stödmedel används för att bygga ut fibernät ska hänsyn tas till driftsäkerhet och robusthet igenom att ställa krav på utbyggnaden enligt Robust fiber. Det innebär att kraven följer den branschstandard som finns för att bygga och besikta fibernät.

Stödmedel till effektiv utbyggnad. För att få till en effektivitet i fiberutbyggnaden behöver man ta hänsyn till befintliga resurser och nyttja dem effektivt. Alla nätägare i landet är viktiga, i regionerna och i kommunerna. De områden som fortfarande inte har bredband är områden som är dyra att bygga ut och den svenska bredbandsmarknaden kommer att sättas på prov under de kommande åren.

Ett kommunalt stadsnät tar ett samhällsansvar och är därigenom en effektiv resurs för att få till en samhällseffektiv utbyggnad. Det saknas inte engagemang däremot saknas möjlighet för stadsnät att kunna samarbeta över kommungränserna på ett enkelt och effektivt sätt. Ett undantag från lokaliseringprincipen skulle möjliggöra en kostnadseffektiv utbyggnad till många hushåll och företag som ännu är utan anslutning. Det skulle inte lösa allt, men det skulle bidra till att komma närmare målet. De stora vinnarna på en sådan regeländring är alla de hushåll och företag som kopplas upp, men även näringsliv och offentlig sektor som kan erbjuda sina digitala tjänster till kunder och medborgare. Stadsnätsföreningen anser att alla former av effektivitetshinder för en fortsatt bredbandsutbyggnad ska tas bort. I dagens svenska lagstiftning så har en kommunalaktör till följd av lokaliseringprincipen inte möjlighet att ansluta områden som annars naturligt skulle kunna ingå i samma projekt p.g.a. särskiljande kommungränser. Detta är viktigt då marknadsaktörer inte har samma incitament och uttalat samhällsintresse att möjliggöra bredbandsuppkopplingar i områden utanför tätorterna.

Alla aktörer är självfallet viktiga, men stadsnätens bidrag kan vara avgörande för att nå en fortsatt effektiv och bra bredbandsutbyggnad på landsbygden. De kommunala stadsnäten äger tillsammans över hälften av accessfibern i Sverige. Stadsnätens gemensamma infrastruktur både kan och bör användas för att bredbandsutbyggnaden ska kunna nå längre ut på landsbygden än i dag.

Vita fläckar mellan fiberstråk. I Sverige finns det områden och hushåll som inte har tillgång till fiber och som ligger mitt mellan områden som idag är anslutna till ett fibernät. Skälet till att området eller hushållet, trots sin närhet till fibernät, inte blivit anslutna kan vara många. Men det är av betydelse att få till en utbyggnad till dessa områden och hushåll. Om det inte finns anslutningsmöjligheter till befintlig infrastruktur p.g.a. att avlämningspunkter inte finns eller att det befintliga transportnätet inte klarar av en utbyggnad bör man beakta stödmedel för att möjliggöra anslutning via näten i närheten.

Öppna nät är viktigt. Stadsnätsföreningen anser att tillträde till infrastrukturen ska vara öppen, på alla nivåer. Med anledning av att utbyggnaden går in i en fas med glesbygd som kännetecknas av låga eller

inga ekonomiska incitament så bör EU:s riktlinjer också innehålla möjlighet att föreskriva konkurrensfrämjande åtgärder utöver det grossisttillträde som nu föreskrivs. Detta eftersom intresset för grossisttillträde torde vara begränsat i geografiska områden där det enbart finns möjlighet till få slutkundsanslutningar. Slutkunderna kommer i ett sådant fall enbart ha en leverantör att välja på. Denna typ av utbyggnad kan kräva en ökad andel statsstöd i investeringen som kan kombineras med krav på en öppen lösning på slutkundsnivå, som säkerställer konkurrensen genom att slutkunderna då kan välja på fler tjänsteleverantörer än enbart den som gjort investeringen.

Förenklningar i Sverige är av vikt

Nuvarande system i Sverige för bredbandsstöd uppfattas som omfattande och som krångligt. Den redovisning som ska in för respektive projekt har upplevts som alltför detaljerad och för omfattande. Stadsnättsföreningen anser att det är självklart att projekt ska följas upp och redovisas men en kontinuerlig översyn för att förenkla den svenska delen av processen är av vikt och bör ses över.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis bör således EU:s riktlinjer för statsstöd när det gäller bredbandsutbyggnad framledes möjliggöra de nya utmaningar som finns när vi nu befinner oss i nästa fas av bredbandsutbyggnaden. Särskilt med beaktande av att de nuvarande riktlinjer antogs redan år 2010 och vi behöver ta höjd för att justerade riktlinjer kommer att vara i kraft under överskådlig tid. Statsstödet behöver således än tydligare ge incitament för att bygga NGA nät med högre överföringshastigheter samtidigt som tydligare krav ställs på robusta och framtidsäkra nät. Detta kan uppnås med bl.a. en ny definition av vad som avses med stödberättigade NGA nät där överföringskapaciteten anges för att matcha målet att *Alla europeiska hushåll bör ha tillgång till 100 Mbps-anslutningar till 2025, med möjlighet att uppgradera dessa nät för att nå mycket högre hastigheter*. Det är viktigt att den framtida teknikutvecklingen, som förutspås, tillvaratas på ett ändamålsenligt sätt samtidigt som en europeisk standard för robusta och framtidsäkra nät fastställs. EU:s riktlinjer kan således behöva ge möjlighet till statsstöd för modernisering och framtidssäkring av redan utbyggd fiberinfrastruktur samtidigt som den anpassas och ger incitament till en utbyggnad av kvarvarande glesbygdsområden. För att säkerställa utbyggnad och en effektiv konkurrens i glesbygdsområden bör krav ställas att infrastrukturen är öppen på alla nivåer. Det bör också ställas krav på nätens kapacitet för att nå EUs uppställda mål, dvs att de uppfyller de kriterier som krävs för nät med hög kapacitet (VHCN) där BEREC riktlinjer² bör ligga till grund.

Mikael Ek,
Vd

Jörgen Svärth
Ordf.

² BEREC adopts Guidelines on Very High Capacity Networks and launches Work Programme 2021 for public consultation. BoR (20) 182